
UN ANSAMBLU CUCUTENIAN DE FIGURINE ZOOMORFE ȘI CONURI DE LUT DESCOPERIT LA PODURI-DEALUL GHINDARU

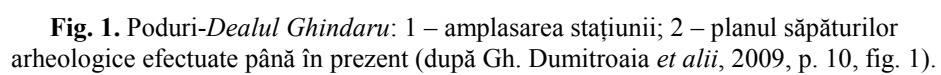
de **Constantin Preoteasa**
și **Dumitru Bostan**

În urma cercetărilor arheologice efectuate în anul 2007 în cadrul bine-cunoscutului *tell* de la Poduri-Dealul Ghindaru (fig. 1/1, 2) a fost făcută o descoperire deosebit de interesantă prin prisma spectaculozității și unicității sale, pe care o vom aborda pe larg în cele ce urmează atât din punct de vedere arheologic, cât și în ceea ce privește complexitatea restaurării și conservării, în vederea valorificării expoziționale și publicistice¹.

Aceasta constă într-un ansamblu format din 35 de piese de lut, respectiv 20 de figurine zoomorfe (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8) și 15 conuri (7/1-9; 8/1-6). Cu excepția unei figurine zoomorfe (3/1) și a unui con (7/1), care erau din lut ars până la brun-roșiatic, toate celelalte piese ale ansamblului erau din lut nears, de culoare gălbuie și foarte friabile (fig. 3/2-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/2-9; 8/1-6), cele din urmă constituind din acest punct de vedere o descoperire deosebită unică pentru întreg arealul complexului cultural Precucuteni-Cucuteni-Tripolie. Ele au fost realizate din argilă cu mai mult sau mai puțin nisip în compoziție, folosit ca degresant. Doar două dintre conurile de lut nears sunt întregi (fig. 7/2, 9), celelalte 33 de piese fiind fragmentare (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1, 3-8; 8/1-6).

Figurinele zoomorfe (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8) sunt modelate stilizat, fiind dificil sau chiar imposibil de determinat la nivel de specie. Capul acestora se păstrează în puține cazuri, fiind în general slab

¹ Informații succinte despre această descoperire au mai fost prezentate anterior în Gh. Dumitroaia et alii, *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău*, în CCAR. *Campania 2007*, București, 2008, p. 231; Gh. Dumitroaia et alii, *Poduri-Dealul Ghindaru. Cercetările arheologice din Caseta C (2005-2009)*, BMA, XXII, Piatra-Neamț, 2009, p. 50, 113, nr. 239-273.

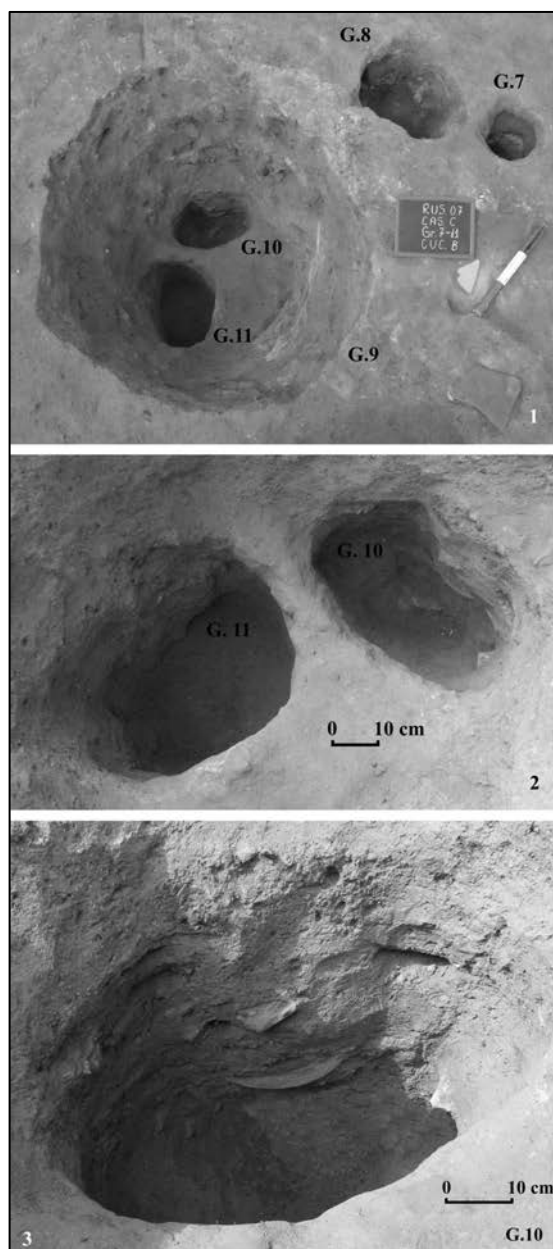

Fig. 2. Poduri-Dealul Ghindaru. Ansamblu de gropi din etapa Cucuteni B₁:
 1 – gropile 7-11 (G. 7-11) (după Gh. Dumitroaia *et alii*, 2009, p. 50); 2 – gropile 10 și 11 (G.10, G.11); 3 – groapa 10 (G.10). Foto: R. Munteanu.

individualizat și prevăzut cu mici proeminente laterale, ce redau probabil coarnele și / sau urechile (fig. 3/1-4; 4/1, 2; 5/2, 3; 6/5-7). Majoritatea obiectelor păstrează corpul alungit, în general masiv (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-4). Picioarele – acolo unde poate fi semnalată prezența lor – sunt unite două câte două (fig. 3/1-4; 4/2-4; 5/1, 3; 6/2, 8). Cozile animalelor sunt redată prin proeminente conice scurte sau alungite în jos (fig. 3/1-4; 4/1-3; 5/1; 6/2). Una dintre piesele de lut nears are la partea inferioară a corpului – pe stânga – un șir ușor arcuit format din trei împunsături relativ simetrice (fig. 3/2). Alta prezintă o scobitură circulară la partea posterioară, sub coadă, ușor deviată spre stânga, de 2,5 cm adâncime (fig. 3/4). O a treia păstrează mai multe împunsături mici, dispuse mai ales pe abdomen (fig. 5/1). Dimensiunile figurinelor zoomorfe sunt următoarele: înălțimea – 12-46 mm; lungimea – 16-63 mm; lățimea maximă – 8-29 mm.

Conurile au baza în general dreaptă (fig. 7/2-9; 8/1-5), doar într-un singur caz aceasta fiind ușor concavă, secțiunea relativ circulară și vârful mai mult sau mai puțin individualizat. Majoritatea lor fie au vârful rupt (fig. 7/1, 4-6, 8; 8/1-3), fie prezintă spărturi pe suprafață (fig. 7/7; 8/4-6). Două dintre ele au mici alveolări dispuse semicircular spre bază (fig. 7/2, 4). Dimensiunile conurilor sunt următoarele: înălțimea – 14-32 mm; diametrul maxim – 15-30 mm.

Starea de conservare relativ bună a obiectelor din lut nears (fig. 3/2-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/2-9; 8/1-6), ținând cont de friabilitatea lor, se datorează în principal faptului că se aflau în umplutura unei gropi (G.10) (fig. 2/1-3), al cărei sediment le-a protejat. În plus, adâncimea mare a acesteia în raport cu nivelul superior actual al solului a ferit piesele de eventuala distrugere provocată de activitățile antropice sau bioperturbațiile de dată mai recentă (fig 2/1).

Groapa (G.10) (fig. 2/1-3) în interiorul căreia a fost descoperit acest ansamblu aparținea celui de-al doilea din totalul de trei niveluri de locuire datate în etapa Cucuteni B₁ de pe *tell* și tăia primul nivel Cucuteni B₁ și complexul 5 (C.5), care aparținea acestuia, precum și parțial locuirea Cucuteni A₂ (fig. 2/1). Aceasta era tăiată integral în plan orizontal și parțial în plan vertical de groapa 9 (G.9), aparținând epocii bronzului (fig. 2/1). Ea avea forma ovală, iar diametrul maxim și adâncimea păstrată de 0,50 m, cea inițială fiind de cel puțin 1,65 m (fig. 2/1-3). Umplutura sa consta în sediment de culoare brună, cu mai mult cărbune și mai puțin chirpici ars și cenușă în compoziție.

Alături de ansamblul de 35 de piese menționat (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1-9; 8/1-6), inventarul ei mai cuprindea alte cinci fragmente ceramice provenite de la tot atâtea vase specifice etapei Cucuteni A₂ (fig. 9/1-5), patru fragmente ceramice aparținând unui număr de trei vase din etapa Cucuteni B₁ (fig. 9/6-8), precum și alte opt fragmente ceramice ce făceau parte probabil din cadrul aceluiași recipient, de asemenea cucutenian (fig. 10/1-8). Totodată, în interiorul

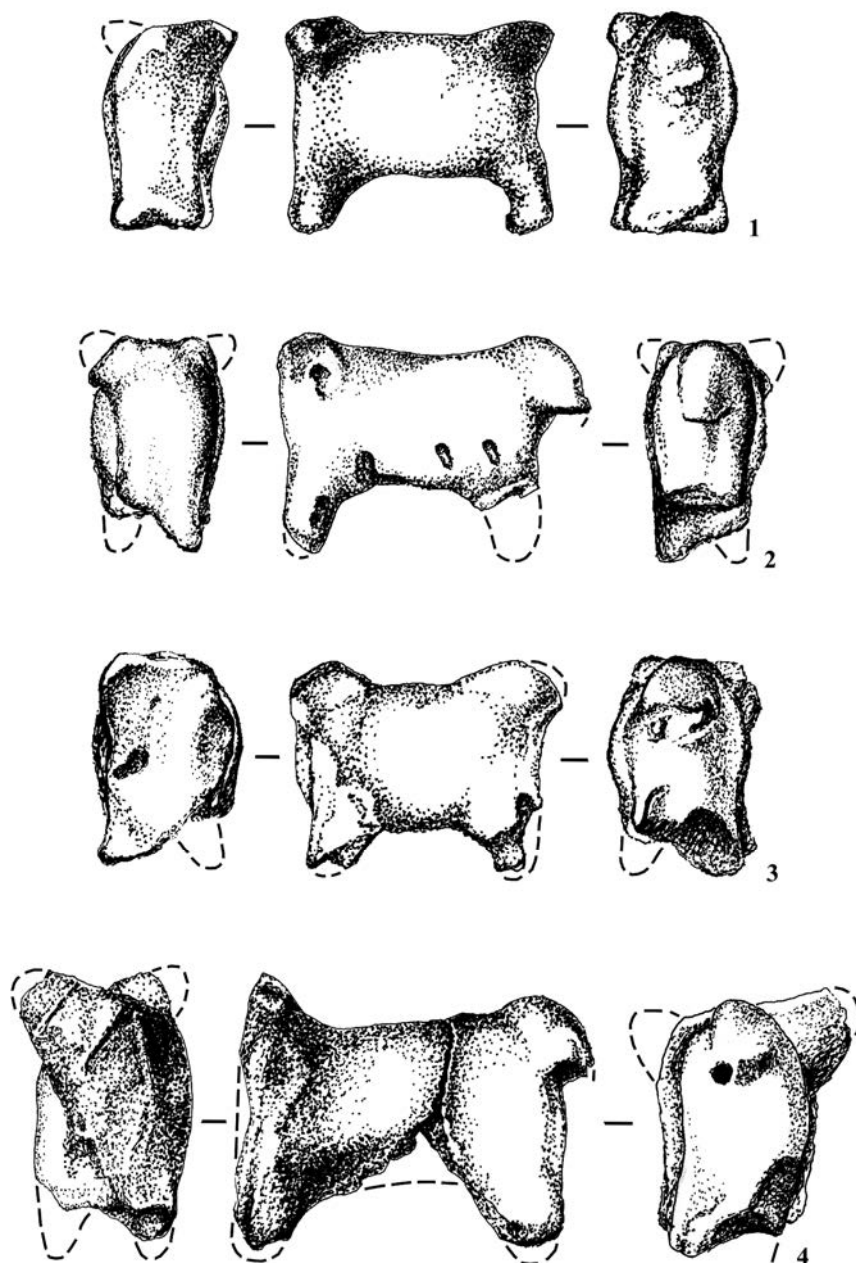

Fig. 3. Poduri-Dealul Ghindaru. Figurine zoomorfe din groapa 10 (G.10):
1 – de lut ars; 2-4 – de lut nears. Scara: 1:1. Desen: S. Trăistariu.

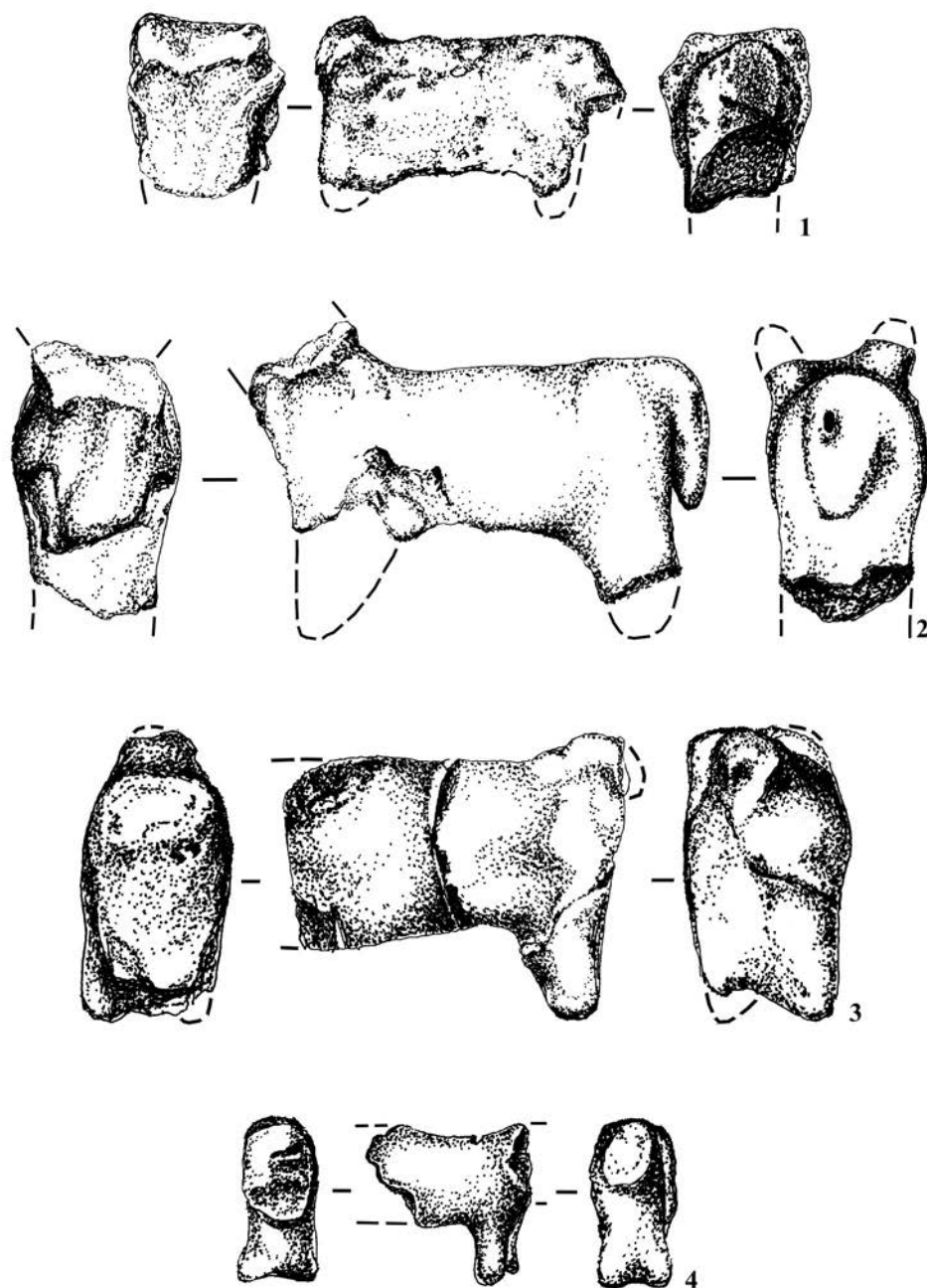

Fig. 4. Poduri-Dealul Ghindaru. Figurine zoomorfe de lut nears (1-4) din groapa 10 (G.10).
Scara: 1:1. Desen: S. Trăistariu.

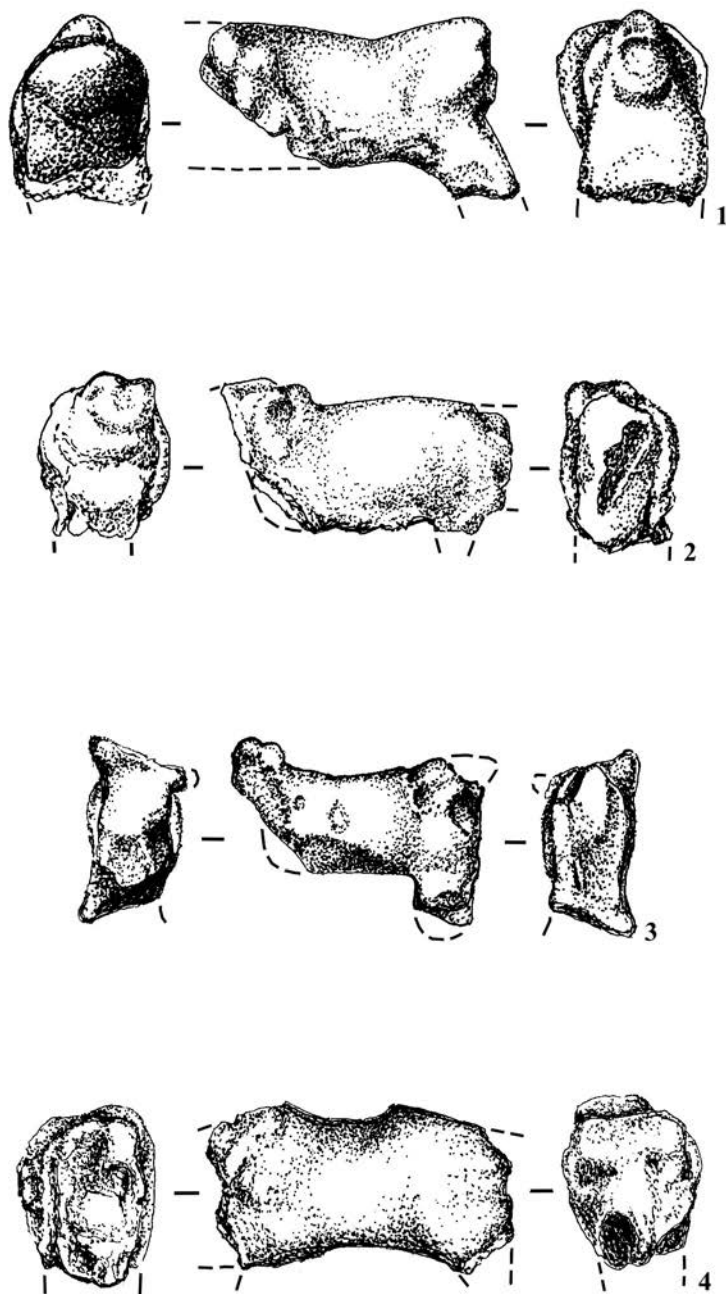

Fig. 5. Poduri-Dealul Ghindaru. Figurine zoomorfe de lut nears (1-4) din groapa 10 (G.10).
Scara: 1:1. Desen: S. Trăistariu.

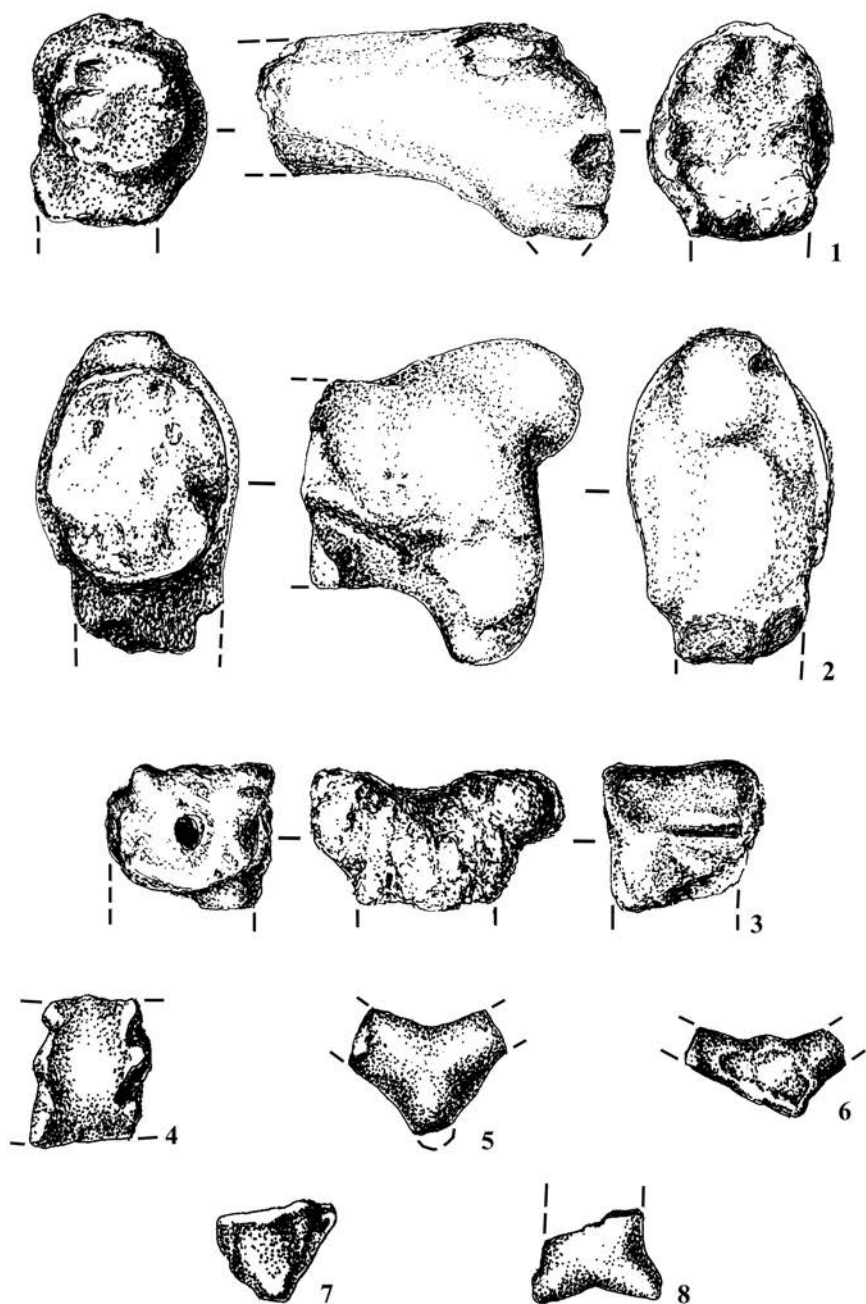

Fig. 6. Poduri-Dealul Ghindaru. Figurine zoomorfe de lut nears (1-8) din groapa 10 (G.10).
Scara: 1:1. Desen: S. Trăistariu.

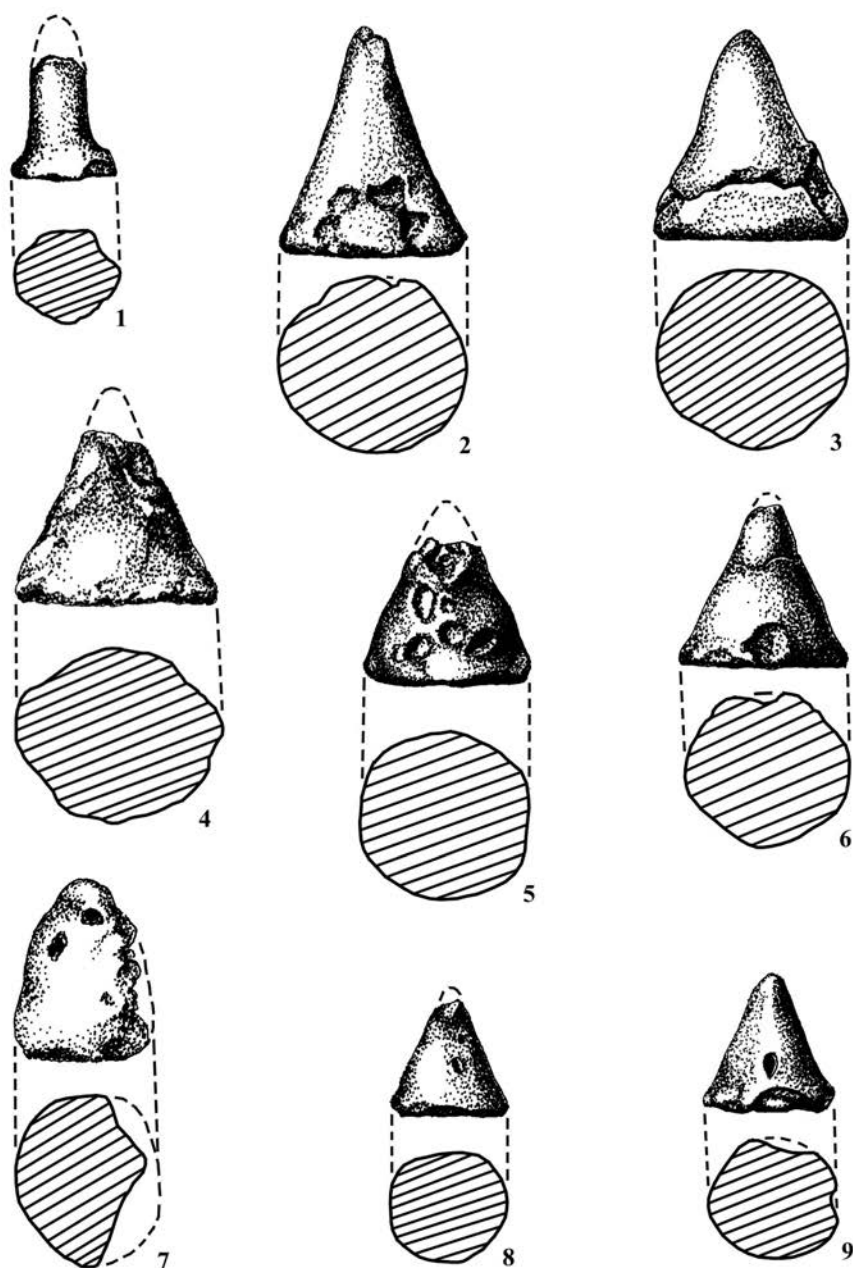

Fig. 7. Poduri-Dealul Ghindaru. Conuri din groapa 10 (G.10):
1 – de lut ars; 2-9 – de lut nears. Scara: 1:1. Desen: S. Trăistariu.

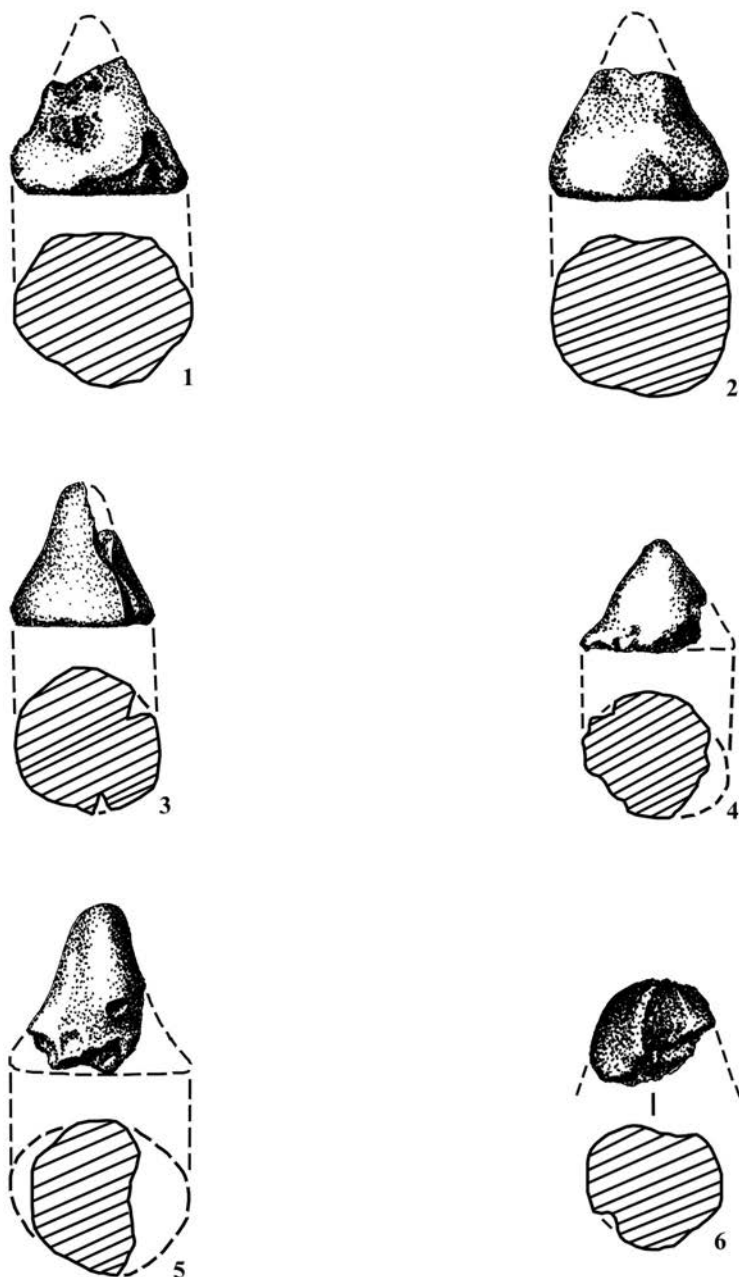

Fig. 8. Poduri-Dealul Ghindaru. Conuri de lut nears (1-6) din groapa 10 (G.10).
Scara: 1:1. Desen: S. Trăistariu.

său se mai aflau și 18 resturi osteologice (fig. 11/1-18). Cele 69 de artefacte (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1-9; 8/1-6; 9/1-8; 10/1-8; 11/1-18) nu erau dispuse în umplutura gropii într-o anumită ordine, ci absolut aleatoriu.

Un astfel de inventar deosebit – și ne referim aici la ansamblul format din 20 de figurine zoomorfe (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8) și 15 conuri (7/1-9; 8/1-6) – ar putea conduce la ideea că groapa 10 (G.10) (fig. 2/1-3) ar fi una de cult, iar aceste piese ar constitui probabil o depunere rituală. Există însă o serie de elemente ce contravin unei astfel de ipoteze, pe care le vom aborda în cele ce urmează.

Astfel, prin prisma inventarului său – relevante în acest sens fiind fragmentele ceramice Cucuteni B₁ (fig. 9/6-8) –, groapa 10 (G.10) (fig. 2/1-3) poate fi datată cu certitudine în cadrul acestei prime etape a ultimei faze de evoluție a culturii Cucuteni.

În ceea ce privește ansamblul de piese format din figurine zoomorfe și conuri – în marea lor majoritate de lut nears –, aflate în legătură directă (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1-9; 8/1-6), credem că el a devenit parte a inventarului gropii prin tăierea de către aceasta a nivelurilor de locuire aparținând etapei Cucuteni A₂, cărora piesele respective îi aparținuseră inițial (fig. 2/1).

Deși figurinele zoomorfe (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8) nu permit datarea cu certitudine a ansamblului, ele fiind întâlnite practic neschimbate din punct de vedere tipologic-formal de-a lungul întregii perioade de evoluție a culturii Cucuteni, conurile (fig. 7/1-9; 8/1-6) oferă această posibilitate, prin prisma existenței lor doar în faza Cucuteni A, nu și în fazele Cucuteni A-B și B. Așadar, putem spune cu certitudine că ansamblul de figurine zoomorfe și conuri (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1-9; 8/1-6) a fost realizat în etapa Cucuteni A₂, care reprezintă de altfel și perioada cu cea mai consistentă locuire de pe *tell*.

În aceste condiții atribuirea gropii 10 (G.10) (fig. 2/1-3) sferei cultului trebuie exclusă deoarece ea aparține etapei Cucuteni B₁, iar ansamblul de piese format din figurine zoomorfe și conuri (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1-9; 8/1-6) este databil în etapa Cucuteni A₂.

În plus, groapa (G.10) (fig. 2/1-3) făcea parte dintr-un ansamblu de cinci astfel de complexe (alături de G.7, G.8, G.11 și G.12), care erau legate între ele prin prisma contextului stratigrafic (poziționarea lor în formă de „L”, distanța mică dintre ele și apartenența la cel de-al doilea nivel de locuire Cucuteni B₁) (fig. 2/1). În opinia noastră toate aceste gropi (fig. 2/1) – descoperite în jumătatea de nord-vest a casetei C (Cas. C) (fig. 1/2) – au avut utilitate practică, în ele fiind prinși parii unei amenajări ale cărei forme, dimensiuni și funcționalitate nu ne sunt însă cunoscute.

Celelalte patru gropi (G.7, G.8, G.11 și G.12) aveau forma circulară, mai mult sau mai puțin regulată, iar diametrul maxim și adâncimea de 0,40-0,60

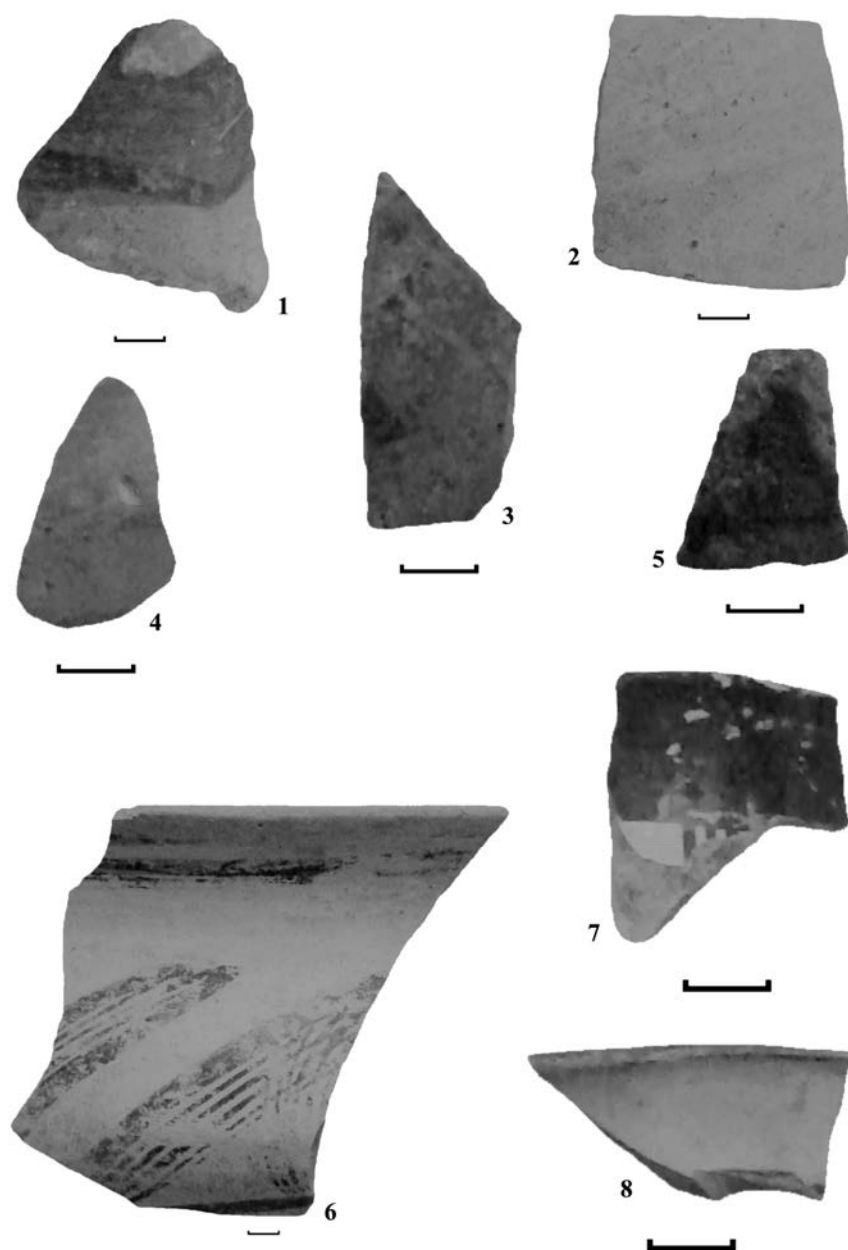

Fig. 9. Poduri-Dealul Ghindaru. Fragmente ceramice din groapa 10 (G.10):
1-5 – Cucuteni A₂; 6-8 – Cucuteni B₁. Foto: C. Preoteasa.

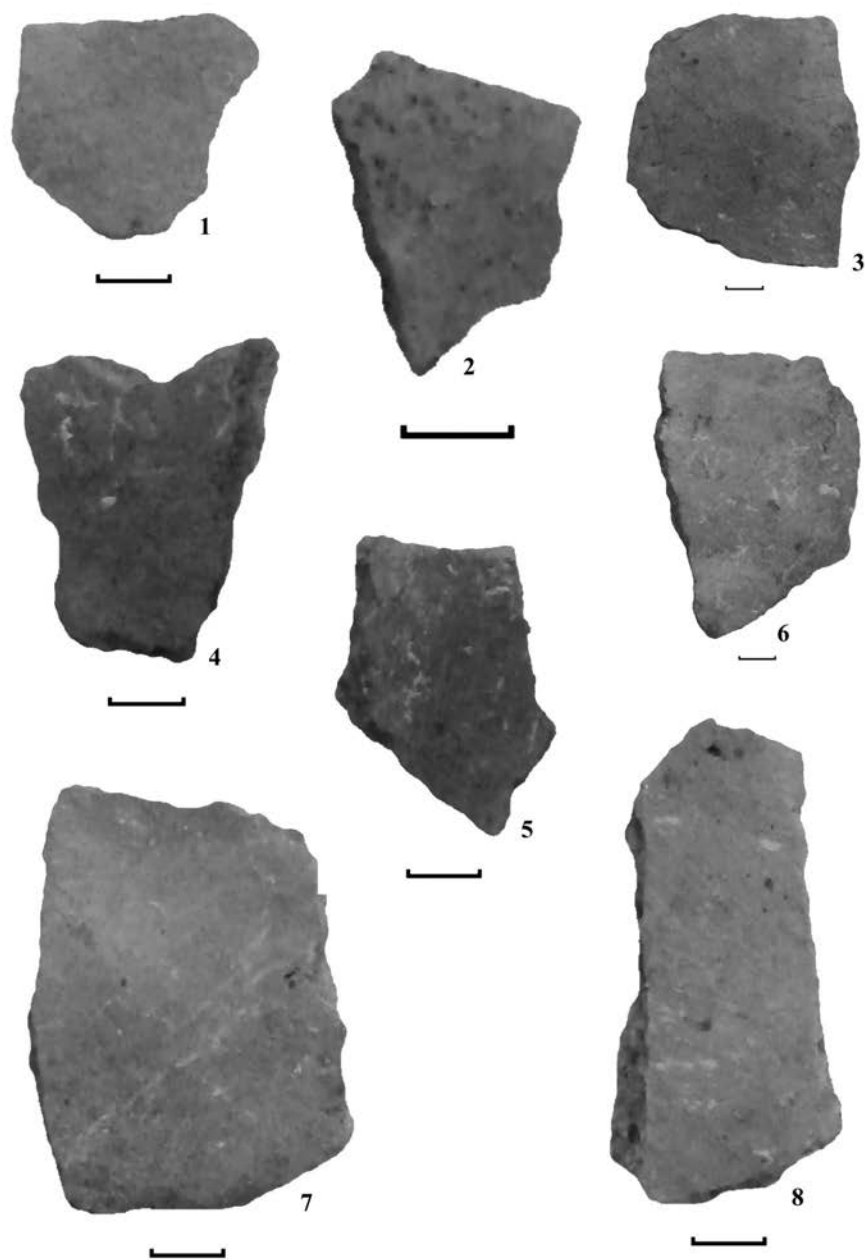

Fig. 10. Poduri-Dealul Ghindaru. Fragmente ceramice cucuteniene (1-8) din groapa 10 (G.10).
Foto: C. Preoteasa.

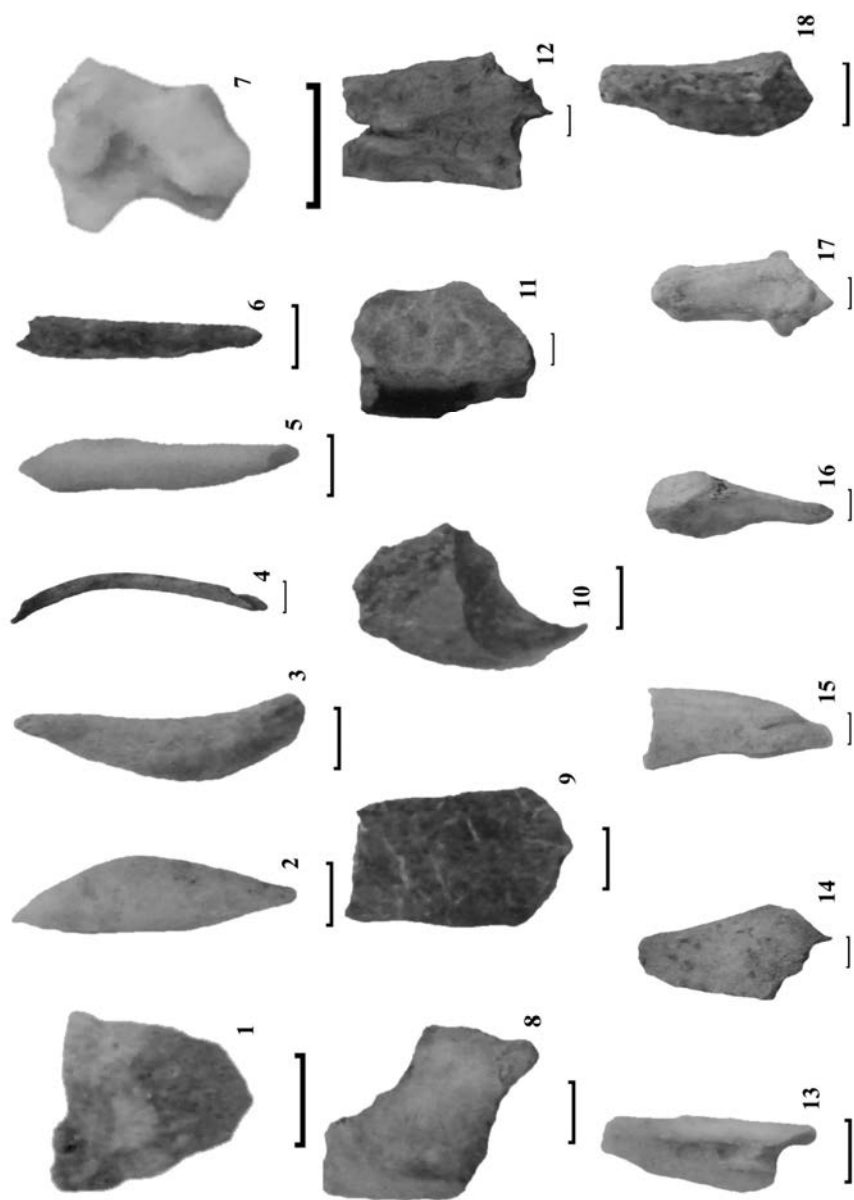

Fig. 11. Poduri-Dealul Ghindaru. Resturi osteologice cucuteniene (1-18) din groapa 10 (G.10). Foto: C. Preoteasa.

m (fig. 2/1). Groapa 11 (G.11) (fig. 2/1, 2) era și ea tăiată integral în plan orizontal și parțial în plan vertical de groapa 9 (G.9), care aparținea epocii bronzului (fig. 2/2), adâncimea sa inițială fiind de cel puțin 1,65 m, ca și în cazul gropii 10 (G.10) (fig. 2/1). Umplutura acestora consta în sediment de culoare brună, cu pigmenți de chirpici arși, cărbune și cenușă în compoziție. Inventarul lor era în general sărac, fiind format din fragmente ceramice Cucuteni B₁, Cucuteni A₂ și chiar Precucuteni III în cazul gropii 11 (G.11) (fig. 2/1, 2), precum și resturi osteologice.

În ceea ce privește contextul stratigrafic inițial, tăiat de groapa 10 (G.10) (fig. 2/3), căruia îi aparținuse ansamblul de piese format din figurine zoomorfe (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8) și conuri (fig. 7/1-9; 8/1-6), databil în etapa Cucuteni A₂, credem că pot fi formulate următoarele ipoteze, și anume: eventuala utilizare a acestor piese sau nu în cadrul unor ceremonialuri magico-religioase, însă datorită gradului ridicat de friabilitate al obiectelor de lut nears (fig. 3/2-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/2-9; 8/1-6) utilizarea lor ar fi fost destul de limitată; acestea fie au fost lăsate nearse intenționat, fie nu au fost finalizate prin ardere din diferite motive, rămase necunoscute, la un moment dat putând fi chiar deteriorate voit, în scopul dezafectării.

X

Restaurarea și conservarea pieselor de lut nears din cadrul acestui ansamblu (fig. 3/2-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/2-9; 8/1-6) a ridicat o serie întreagă de probleme încă de la intrarea lor în laborator. Friabilitatea materialului, precum și depunerile masive de sol care erau susceptibile de a crea confuzii asupra formei generale a obiectelor au impus măsuri speciale și mai ales o atentă examinare.

Pentru început s-au efectuat probe de curățare mecanică, singurele indicii de diferențiere a depunerilor de sol față de materialul original fiind cele de consistență, structură și culoare.

Prima măsură a fost pensularea ușoară a suprafețelor pentru îndepărtarea parțială a depunerilor de sol, depozitele aderente fiind înlăturate cu bisturiul. Îndepărtarea prafului foarte fin care acoperea piesele, rămas în urma curățării, s-a făcut cu o pensulă mare din păr moale, moment în care începe să se întrezărească suprafața de lut a pieselor. A urmat îndepărtarea ultimelor urme de pulbere superficială, prin rotirea ușoară pe formă a unui tampon de vată înmuiat în acetat de etil, operațiune delicată și care exclude orice formă de frotare.

Pentru consolidarea pieselor, după deplina îndepărtare a depunerilor, s-a preparat o soluție de *Paraloid B-72*, în concentrație de 10%, într-o combinație de solvenți, formată din acetonă *P.A.* și alcool etilic absolut, în raport de 1/1.

Impregnarea s-a făcut prin pulverizare, evitându-se astfel eventuala solicitare a suprafețelor dacă soluția ar fi fost pensulată. Operațiunea s-a repetat de mai multe ori până la obținerea unei impregnări egale, dat fiind gradul ridicat de absorbție al lutului. Întrucât *Paraloidul B-72* prezintă caracteristici filmogene, s-a controlat acumularea la suprafață a rășinei, evitându-se pe cât posibil încă din această etapă efectul nedorit de luciu.

Aplicarea acestui material a urmărit printre altele atenuarea caracteristicilor higroscopice ale lutului prin închiderea parțială a porozităților, realizându-se astfel o primă izolare față de mediu a pieselor și deci o pasivare a lor. De asemenea, s-a realizat astfel și reducerea curbei de răspuns a obiectelor la vibrații, șocuri și alte solicitări mecanice, precum și o fixare mai bună a straturilor de suprafață. De altfel, *Paraloidul B-72* răspunde bine cerințelor de rezistență la îmbătrânire, rapiditate a prizei și reversibilitate, fiind situat în clasa A de rezistență și stabilitate în timp în ierarhia materialelor de acest tip folosite în restaurare și conservare.

Pentru lipirea celor câteva figurine și conuri care au permis reconstituirea, adezivul folosit a fost de asemenea *Paraloid B-72*, dar într-o concentrație mai mare decât cea aleasă pentru peliculizare, adică 40% în alcool și acetonă.

În etapa următoare având în vedere vulnerabilitatea încă ridicată a materiei suport și pentru că *Paraloidul B-72*, deși este o rășină cu calități evidente, acordă doar o protecție higroscopică temporară, a urmat o consolidare a obiectelor prin pulverizarea cu siloxani.

În acest sens am optat pentru *Acrisil 201*, care este o rășină acril-siliconică cu efect consolidant-hidrofug, compusă dintr-o rășină acrilică și o rășină siliconică în solvenți organici. De asemenea, aceasta are o vâscozitate redusă, care permite penetrarea în profunzime a materialului tratat, are bune caracteristici mecanice și rezistă la îngălbenirea cauzată de expunerea la razele ultra-violete (UV).

Acest ultim strat face practic nealterabilă suprafața obiectelor tratate, cel puțin din punctul de vedere al higroscopicității.

Pentru a nu deforma mesajul estetic inițial al obiectelor și pentru că inevitabilul cumul de straturi de consolidare a dus la un efect de luciu, străin de matitatea lutului uscat, s-a procedat la aplicarea unei ultime pelicule de *Paraloid B-72*, în concentrație de 10%, în care s-a introdus o pulbere de silice micronizată, albă, foarte fină, amorfă și inertă, de dioxid de siliciu, în aport de 1%, ca agent de matisare. S-a creat astfel o suspensie coloidală, care după uscare conferă un aspect mat obiectelor tratate.

Practic, toată această suită de operațiuni „invizibile” contribuie în final la mărirea duratei de viață a obiectelor de tipul celor prezentate aici.

UN ENSEMBLE CUCUTENIEN DE FIGURINES ZOOMORPHES ET CONES EN ARGILE DÉCOUVERT À PODURI-DEALUL GHINDARU

Résumé

Suite aux recherches effectuées en 2007 sur le *tell* de Poduri-Dealul Ghindaru, dans la cassette C (Cas. C) (fig. 1/1, 2), au deuxième niveau d'habitation datant de l'étape Cucuteni B₁, on a découvert un ensemble constitué de cinq fosses avoisinées, disposées en forme de „L” (fig. 2/1), qui auraient fait partie d'un aménagement inconnu pour ce qui est de sa forme, ses dimensions et son fonctionnement.

L'inventaire d'une de ces fosses (G.10) (fig. 2/1-3) – coupée entièrement en plan horizontal et partiellement en plan vertical par une autre fosse (G.9), appartenant à l'Âge du Bronze (fig. 2/1) – comprenait, à côté des fragments céramiques cucuténiens (fig. 10/1-8) – Cucuteni A₂ (fig. 9/1-5) et Cucuteni B₁ (fig. 9/6-8) – de restes ostéologiques, un ensemble formé de 20 figurines zoomorphes, ainsi que 15 cônes.

Exceptés une figurine zoomorphe (fig. 3/1) et un cône (fig. 7/1), travaillés en terre cuite, les autres 33 pièces étaient faites en argile et en sable, ce qui est, au moins jusqu'au présent, une découverte sans pareille dans l'airel cucuténiens (fig. 3/2-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/2-9; 8/1-6). Deux des cônes en argiles sont entiers (fig. 7/2, 9), alors que le reste des objets sont fragmentaires (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1, 3-8; 8/1-6). Trois des figurines zoomorphes (fig. 3/2, 4; 5/1) et deux des cônes en argile (fig. 7/2, 5) présentent certaines particularités en leurs décorations.

Vues les différentes étapes de provenance des objets y découverts, c'est-à-dire l'ensemble de 35 pièces (fig. 3/1-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/1-9; 8/1-6) réalisé dans l'étape Cucuteni A₂ (les cônes étant spécifiques à la seule phase Cucuteni A, non pas aux phases suivantes, Cucuteni A-B et Cucuteni B), alors que la fosse (G.10) (fig. 2/1-3) est datée Cucuteni B₁, il en résulte sans doute que cet ensemble n'est pas un complexe de culte.

Toutefois, pour ce qui est du contexte stratigraphique initial, coupé par la fosse 10 (G.10), auquel appartenait l'ensemble constitué de figurines zoomorphes et cônes, daté Cucuteni A₂, il apparaît comme possible les hypothèses suivantes: les pièces ont été utilisées ou non pour effectuer certains cérémoniaux magico-religieux, mais d'une manière limitée, à cause de leur haut degré de friabilité (fig. 3/2-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/2-9; 8/1-6); soit elles ont été laissées telles quelles expressément, soit leur brûlure n'a pas été finalisée, même en raison de leur destruction volontaire.

De plus, les artefacts en argile (fig. 3/2-4; 4/1-4; 5/1-4; 6/1-8; 7/2-9; 8/1-6), vu les dépôts de sol, ainsi que leur haut degré de friabilité, ont fait accroître le degré de complexité de leur restauration et conservation.

Après un laborieux nettoyage mécanique, les pièces mentionnées au-dessus ont été imprégnées dans une solution de *Paraloid B-72*, dans une combinaison de solvants constitué d'acétone *P.A.* et d'alcool éthylique pur, en concentrations et rapports différents, afin d'assurer une protection hygroscopique efficace. Pour renforcement, on

a utilisé la méthode de la pulvérisation avec des syloxans type *Acrisil 201*, qui résistent au jaunissement provoquée par l'exposition aux rayons ultra-violets (*UV*), en faisant par suite inaltérable la surface des objets ainsi traités.

Pour conclure, toute cette gamme d'opérations „invisibles” de restauration et conservation mène à l'accroissement de la durée de vie des objets présentés au-dessus.

LEGENDE DES FIGURES

- Fig. 1.** Poduri-Dealul Ghindaru: 1 – emplacement de la station; 2 – plan des fouilles archéologiques effectuées jusqu'au présent (d'après Gh. Dumitroaia, R. Munteanu, C. Preoteasa, D. Garvăn, 2009, p. 10, fig. 1).
- Fig. 2.** Poduri-Dealul Ghindaru. Ensemble de fosses de l'étape Cucuteni B₁: 1 – fosses 7-11 (G. 7-11) (d'après Gh. Dumitroaia, R. Munteanu, C. Preoteasa, D. Garvăn, 2009, p. 50); 2 – des fosses 10 et 11 (G.10, G.11); 3 – de la fosse 10 (G.10). Photo: R. Munteanu.
- Fig. 3.** Poduri-Dealul Ghindaru. Figurines zoomorphes de la fosse 10 (G.10): 1 – en terre cuite; 2-4 – en argile. Echelle: 1:1. Dessin: S. Trăistariu.
- Fig. 4.** Poduri-Dealul Ghindaru. Figurines zoomorphes en argile (1-4) de la fosse 10 (G.10). Echelle: 1:1. Dessin: S. Trăistariu.
- Fig. 5.** Poduri-Dealul Ghindaru. Figurines zoomorphes en argile (1-4) de la fosse 10 (G.10). Echelle: 1:1. Dessin: S. Trăistariu.
- Fig. 6.** Poduri-Dealul Ghindaru. Figurines zoomorphes en argile (1-8) de la fosse 10 (G.10). Echelle: 1:1. Dessin: S. Trăistariu.
- Fig. 7.** Poduri-Dealul Ghindaru. Cônes de la fosse 10 (G.10): 1 – en terre cuite; 2-9 – en argile. Echelle: 1:1. Dessin: S. Trăistariu.
- Fig. 8.** Poduri-Dealul Ghindaru. Cônes en argile (1-6) de la fosse 10 (G.10). Echelle: 1:1. Dessin: S. Trăistariu.
- Fig. 9.** Poduri-Dealul Ghindaru. Fragmente céramiques de la fosse 10 (G.10): 1-3 – Cucuteni B₁; 4-8 – Cucuteni A₂. Photo: C. Preoteasa.
- Fig. 10.** Poduri-Dealul Ghindaru. Fragments céramiques cucuténiens (1-8) de la fosse 10 (G.10). Photo: C. Preoteasa.
- Fig. 11.** Poduri-Dealul Ghindaru. Restes ostéologiques cucuténiens (1-18) de la fosse 10 (G.10). Photo: C. Preoteasa.